

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY OSIEK**

z dnia 18 grudnia 2025 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny
w Gminie Osiek na lata 2026-2028**

Na podstawie art.18 ust.2, pkt.15 ustawy z dnia 8 marca 1990r, o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2025r. poz. 1153), w związku z art.176 pkt. 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2025r. poz. 49 ze zm.), **Rada Gminy Osiek** uchwala:

§ 1.

Przyjmuje się „Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Osiek na lata 2026-2028” w brzmieniu zgodnym z załącznikiem do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Osiek.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od dnia 1stycznia 2026 r.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Osiek na lata 2026-2028

Osiek 2025-12-18

SPIS TREŚCI	2
1. WPROWADZENIE	3
2. PODSTAWA PRAWNA.....	4
2.1. Akty prawne podstawowe	
2.2. Akty prawne uzupełniające	
3. RODZINA JAKO PODSTAWOWE ŚRODOWISKO WYCHOWAWCZE	4
4. ZASOBY RODZINY I ICH ZNACZENIE W PROCESIE WSPARCIA	6
5. ASYSTENTURA RODZINY – ISTOTA, METODY, ROLA	7
5.1. Cele pracy asystenta rodziny	
5.2. Zadania asystenta rodziny	
5.3. Metody pracy asystenta	
6. DIAGNOZA SYTUACJI RODZIN W GMINIE OSIEK (2018–2024)	8
6.1. Ogólne trendy w korzystaniu z pomocy społecznej	
6.2. Powody udzielania wsparcia	
6.3. Asystentura rodziny w ostatnich latach	
6.4. Problemy najczęściej występujące w rodzinach	
7. CELE I DZIAŁANIA PROGRAMU	10
7.1. Cel 1 – Wzmocnienie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodziny	
7.2. Cel 2 – Zapobieganie degradacji rodziny i marginalizacji	
7.3. Cel 3 – Współpraca interdyscyplinarna na rzecz rodziny	
7.4. Cel 4 – Podnoszenie kompetencji osób pracujących z rodziną	
8. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU	11
9. POSTANOWIENIA KOŃCOWE	12

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY

W GMINIE OSIEK NA LATA 2026–2028

1. WPROWADZENIE

Rodzina stanowi podstawową komórkę społeczną i jest pierwszym oraz najważniejszym środowiskiem wychowawczym każdego człowieka. To właśnie w niej dziecko zdobywa wzorce zachowań, uczy się funkcjonowania w społeczeństwie, buduje swoją tożsamość i rozwija kompetencje emocjonalne. Jej znaczenie jest niezastąpione — również nowoczesne systemy pomocy społecznej opierają się na założeniu, że każde dziecko powinno dorastać w środowisku rodzinnym, a interwencje instytucjonalne muszą być ostatecznością.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Osiek na lata 2026–2028 jest dokumentem planistycznym określającym kierunki i zakres działań, które mają na celu wzmocnienie rodzin, wspieranie ich w trudnościach oraz przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym prowadzącym do zagrożenia dobra dziecka. Program stanowi kontynuację dotychczas realizowanej polityki rodzinnej gminy, lecz uwzględnia również zmiany społeczne, nowe wyzwania, aktualną diagnozę lokalną oraz kierunki wyznaczone przez ustawodawcę.

Rozwój społeczny, migracje, zmieniające się wzorce pracy i życia, kryzysy zdrowotne oraz ekonomiczne wpływają na funkcjonowanie współczesnych rodzin. W wielu domach pojawiają się trudności opiekuńczo-wychowawcze, problemy związane z gospodarowaniem budżetem, niewystarczające kompetencje rodzicielskie, zjawiska przemocy, uzależnienia lub zaburzenia funkcjonowania emocjonalnego dzieci i dorosłych. W takich sytuacjach rodzina wymaga adekwatnego, specjalistycznego wsparcia.

Program zakłada wieloaspektowe działania, obejmujące zarówno wsparcie indywidualne, jak i środowiskowe — w ścisłej współpracy z instytucjami lokalnymi, szkołami, służbą zdrowia, policją, organizacjami społecznymi, kościołami i innymi podmiotami.

Wszystkie działania podejmowane na rzecz rodziny mają charakter wspierający, motywujący i aktywizujący — z poszanowaniem godności i autonomii rodziny. Kluczową zasadą jest dążenie do tego, aby pomoc była udzielana jak najbliżej naturalnego środowiska dziecka oraz by wzmacniała zasoby rodziny, a nie je zastępowała.

2. PODSTAWA PRAWNA

Program realizowany jest w oparciu o:

2.1. Akty prawne podstawowe

- Ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- Ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- Kodeks rodzinny i opiekuńczy z dnia 25 lutego 1964 r.

2.2. Akty prawne uzupełniające

- Ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- Ustawę o przeciwdziałaniu narkomanii,
- Ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- Ustawę o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- Przepisy wykonawcze dotyczące pieczy zastępczej, pracy asystentów rodziny i funkcjonowania placówek wsparcia dziennego.

3. RODZINA JAKO PODSTAWOWE ŚRODOWISKO WYCHOWAWCZE

Rodzina stanowi pierwsze i najważniejsze środowisko wychowawcze dla dziecka, zapewniając mu nie tylko opiekę, ale również przekazując wartości, normy społeczne oraz tradycje.

Rodzina stanowi pierwsze i najważniejsze środowisko, w którym dziecko uczy się norm, wartości oraz zasad współżycia społecznego. To ona jest fundamentem, na którym budowana jest tożsamość, poczucie przynależności oraz umiejętność nawiązywania relacji z innymi. W rodzinie dziecko zdobywa podstawowe kompetencje społeczne, a także doświadcza miłości, akceptacji i wsparcia, które są niezbędne do prawidłowego rozwoju.

W jej obrębie kształtują się podstawowe postawy oraz umiejętności niezbędne do funkcjonowania w społeczeństwie.

Rodzina jest miejscem, gdzie dziecko po raz pierwszy spotyka się z różnorodnością ról społecznych i uczy się, jak radzić sobie z codziennymi wyzwaniami. Wspólne przeżywanie radości i trudności, uczestnictwo w tradycjach rodzinnych oraz budowanie więzi z bliskimi mają kluczowe znaczenie dla rozwoju emocjonalnego i społecznego młodego człowieka.

Wspólnota rodzinna jest miejscem, gdzie dziecko uczy się odpowiedzialności za siebie i innych, a także współpracy oraz rozwiązywania konfliktów. Dzięki codziennym interakcjom dzieci uczą się empatii, szacunku do innych oraz radzenia sobie z emocjami. Warto

podkreślić, że to właśnie w rodzinie kształtują się pierwsze postawy prospołeczne i moralne, mające wpływ na całe późniejsze życie młodego człowieka.

Do głównych funkcji rodziny należą:

funkcje opiekuńcze, wychowawcze, ekonomiczne, emocjonalne, socjalizacyjne i kulturowe. To w niej kształtują się podstawowe wzorce funkcjonowania społecznego. Prawidłowo funkcjonująca rodzina daje dziecku:

- poczucie bezpieczeństwa,
- wsparcie emocjonalne,
- wzorce zachowań,
- warunki do rozwoju i edukacji,
- stabilne więzi.

Jednak nie każda rodzina jest w stanie w pełni realizować swoje funkcje. Istnieje szereg czynników, które mogą osłabiać jej strukturę i zdolność do zapewnienia optymalnych warunków rozwoju dziecka. Współczesne wyzwania, takie jak szybkie tempo życia, presja ekonomiczna czy zmiany społeczne, mogą prowadzić do trudności w wypełnianiu ról opiekuńczych i wychowawczych.

Współczesne rodziny coraz częściej zmagają się z trudnościami, które wpływają na ich zdolność do wykonywania podstawowych funkcji. Są to m.in.:

- ubóstwo,
- problemy zdrowotne i niepełnosprawność,
- bezrobocie,
- samotne rodzicielstwo,
- brak wsparcia bliskich,
- uzależnienia,
- przemoc domowa,
- zaburzenia relacji emocjonalnych,
- konflikty rodzinne.

Rodziny niewydolne wychowawczo lub zagrożone kryzysem wymagają wsparcia o charakterze długofalowym, zindywidualizowanym i zorientowanym na odbudowę ich zasobów.

4. ZASOBY RODZINY I ICH ZNACZENIE W PROCESIE WSPARCIA

Właściwa diagnoza sytuacji rodzinnych oraz identyfikacja przyczyn trudności są kluczowe dla skutecznego udzielania pomocy. Wsparcie powinno być dostosowane do specyficznych potrzeb każdej rodziny, z uwzględnieniem jej potencjału oraz ograniczeń. Tylko podejście całościowe, oparte na budowaniu relacji i wzmacnianiu mocnych stron, daje szansę na trwałą poprawę funkcjonowania rodzin.

Właściwe rozpoznanie i wykorzystanie tych zasobów stanowi fundament skutecznej interwencji i pracy pomocowej. Kluczowe jest indywidualne podejście do każdej rodziny oraz wzmacnianie jej mocnych stron, co pozwala budować poczucie sprawczości i samodzielności.

Dlatego tak ważne jest, aby w procesie wspierania rodzin nie koncentrować się wyłącznie na ich deficytach, ale również na możliwościach rozwoju i odzyskiwania równowagi. Wzmacnianie pozytywnych doświadczeń oraz docenianie nawet drobnych postępów sprzyja odbudowie zaufania we własne siły i motywuje do dalszych działań. Praca z zasobami rodziny zwiększa szanse na trwałe przezwyciężenie kryzysu i podniesienie jakości życia jej członków.

Skuteczność wsparcia zależy również od umiejętności rozpoznania zarówno zasobów wewnętrznych, jak i zewnętrznych, które mogą być uruchomione w procesie pomagania. Ważne jest, by specjaliści współpracujący z rodziną potrafili nie tylko identyfikować trudności, ale także dostrzegać potencjał do rozwoju oraz możliwości wykorzystania dostępnych narzędzi i form pomocy.

W procesie diagnozy i udzielania wsparcia szczególne znaczenie ma nie tylko identyfikacja trudności, ale również aktywne poszukiwanie i wzmacnianie istniejących zasobów. Pozwala to na bardziej efektywne planowanie działań pomocowych oraz angażowanie rodziny w proces zmiany. Równie ważne jest budowanie atmosfery zaufania, która sprzyja otwartości i współdziałaniu wszystkich zaangażowanych osób.

Nowoczesna praca z rodziną podkreśla, że każda rodzina — nawet ta najbardziej obciążona problemami — posiada zasoby, które mogą stać się punktem wyjścia do zmiany. Mogą to być:

Zasoby wewnętrzne:

1. więzi między członkami rodziny,
2. wzajemne wsparcie i lojalność,
3. dotychczasowe sukcesy w pokonywaniu trudności,
4. kompetencje zawodowe i społeczne,
5. otwartość na współpracę.

Zasoby zewnętrzne:

1. wsparcie instytucji,
2. dostęp do edukacji i usług społecznych,
3. lokalna społeczność,
4. organizacje społeczne,
5. sąsiedzi i rodzina dalsza.

W pracy z rodziną kluczowe jest dostrzeżenie jej mocnych stron, aby możliwe było ich wzmacnianie i budowanie na ich podstawie długotrwałych zmian.

5. ASYSTENTURA RODZINY – ISTOTA, METODY, ROLA

Asystentura rodziny opiera się na partnerskiej współpracy z rodziną, której celem jest nie tylko wsparcie w bieżących trudnościach, ale także rozwijanie potencjału i samodzielności jej członków. Kluczową metodą pracy asystenta jest indywidualne podejście do potrzeb każdej rodziny, uwzględniające jej specyficzne zasoby oraz możliwości rozwoju. W praktyce oznacza to budowanie relacji opartej na zaufaniu i wzajemnym szacunku, co sprzyja efektywnemu wdrażaniu pozytywnych zmian oraz wzmacnianiu poczucia własnej wartości wśród członków rodziny.

Współczesna asystentura rodziny opiera się na indywidualnym podejściu do potrzeb każdej rodziny, uwzględniając jej specyfikę, tradycje oraz wyzwania dnia codziennego. Asystent pełni rolę przewodnika i wsparcia, pomagając rodzinom w przezwyciężaniu trudności, ale także inspirowaniu do samodzielnych działań oraz rozwoju. Kluczowe jest budowanie zaufania i otwartej komunikacji, co sprzyja efektywnej współpracy oraz osiągnięciu zamierzonych celów.

Asystent rodziny jest kluczową postacią systemu wsparcia. Pracuje on bezpośrednio z rodziną w jej naturalnym środowisku i jest łącznikiem pomiędzy rodziną a instytucjami.

5.1. Cele pracy asystenta

1. odbudowanie zdolności rodziny do samodzielnego funkcjonowania,
2. poprawa kompetencji wychowawczych rodziców,
3. wzmocnienie relacji rodzinnych,
4. ochrona dobra dzieci.

5.2. Zadania asystenta

1. diagnoza sytuacji rodzinnej i tworzenie planu pracy,
2. nauka prowadzenia gospodarstwa domowego,
3. wsparcie w prowadzeniu budżetu domowego,

4. motywowanie do zmian,
5. współpraca ze szkołami, kuratorem, służbą zdrowia i policją,
6. praca nad umiejętnościami rodzicielskimi,
7. towarzyszenie rodzinie w wizytach i załatwianiu spraw urzędowych,
8. kierowanie na terapię, leczenie i specjalistyczne wsparcie.

5.3. Metody pracy

1. praca z indywidualnym przypadkiem,
2. modelowanie, wzmacnianie pozytywne,
3. praca grupowa,
4. interwencja w sytuacjach kryzysowych,
5. nauka umiejętności przez działanie,
6. budowanie motywacji wewnętrznej.

W codziennej pracy stosowane są także indywidualne plany wsparcia, dostosowane do potrzeb konkretnej rodziny. Ważną rolę odgrywa współpraca z instytucjami lokalnymi, takimi jak szkoły, ośrodki zdrowia czy organizacje pozarządowe, co pozwala na kompleksowe i skuteczne podejście do rozwiązywania problemów. Regularna ewaluacja działań umożliwia modyfikowanie wsparcia w zależności od zmieniającej się sytuacji rodzin.

Asystent pracuje z rodziną zwykle kilka razy w miesiącu, prowadząc działania systematyczne, ustrukturyzowane i kontrolowane przez plan pracy.

6. DIAGNOZA SYTUACJI RODZIN W GMINIE OSIEK (2018–2024)

Analiza sytuacji rodzin w Gminie Osiek opiera się na systematycznym zbieraniu i ocenie danych dotyczących różnych aspektów funkcjonowania gospodarstw domowych. Uwzględniane są zarówno czynniki ekonomiczne, jak i społeczne oraz wychowawcze, co pozwala na całościowe rozumienie potrzeb rodzin oraz identyfikowanie obszarów wymagających szczególnego wsparcia. W procesie diagnozy istotną rolę odgrywają także konsultacje z pracownikami socjalnymi oraz przedstawicielami instytucji współpracujących, dzięki czemu możliwe jest dostosowanie form pomocy do rzeczywistych problemów występujących w środowisku lokalnym.

Diagnoza została opracowana na podstawie danych GOPS, PCPR, Szkoły, Policji oraz Sądu.

6.1. Ogólne trendy

W latach 2018–2024 nastąpił wyraźny spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej (z 199 do 94). Zmniejszyła się również liczba osób korzystających z pomocy (z 473

do 175). Oznacza to poprawę sytuacji materialnej rodzin, jednak nie eliminuje problemów wychowawczych.

Z analizy zebranych danych wynika, że w latach 2018–2024 w Gminie Osiek można zaobserwować stopniowy wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej. Szczególnie widoczny jest wzrost zapotrzebowania na wsparcie w zakresie opieki nad dziećmi oraz pomocy w sytuacjach kryzysowych. Ponadto zauważalna jest tendencja do pogłębiania się problemów związanych z wykluczeniem społecznym, zwłaszcza wśród rodzin wielodzietnych oraz osób starszych.

Mimo ogólnej poprawy sytuacji materialnej, nadal obserwuje się utrzymujące się wyzwania w zakresie funkcjonowania rodzin, szczególnie w obszarach wychowawczych i społecznych. Wiele rodzin, pomimo rezygnacji z pomocy materialnej, wciąż potrzebuje wsparcia w radzeniu sobie z codziennymi trudnościami oraz w budowaniu kompetencji społecznych i wychowawczych. Wskazuje to na konieczność kontynuowania działań profilaktycznych oraz rozwijania programów wsparcia rodzin na terenie gminy.

6.2. Najczęstsze powody udzielania pomocy

1. długotrwała choroba,
2. niepełnosprawność,
3. ubóstwo,
4. bezrobocie,
5. bezradność opiekuńczo-wychowawcza,
6. zdarzenia losowe,
7. problemy związane z alkoholizmem.

Wśród najczęściej występujących powodów udzielania pomocy można również wskazać trudności związane z adaptacją do zmieniających się warunków społeczno-ekonomicznych oraz ograniczony dostęp do specjalistycznych usług wsparcia. Dodatkowo, niejednokrotnie pomoc jest kierowana do rodzin dotkniętych nagłymi kryzysami, takimi jak utrata pracy czy poważne problemy zdrowotne, które znacząco wpływają na funkcjonowanie całego gospodarstwa domowego.

Wzrost dotyczy szczególnie rodzin samotnych i rodzin z trudnościami wychowawczymi.

6.3. Asystentura rodziny

W ostatnich latach obserwuje się rosnące zapotrzebowanie na wsparcie rodzin w kryzysie, co wynika ze złożoności problemów społecznych oraz dynamicznych zmian w otoczeniu lokalnym. Wsparcie to nabiera szczególnego znaczenia w kontekście przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz minimalizowania negatywnych skutków kryzysów rodzinnych. Efektywna pomoc wymaga indywidualnego podejścia oraz ścisłej współpracy z

instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi, które wspólnie mogą zapewnić kompleksowe działania na rzecz poprawy jakości życia rodzin.

Po przerwie w latach 2020–2022, od 2023 r. asystent rodziny ponownie pracuje z rodzinami, obejmując wsparciem 6–7 rodzin rocznie.

Asystentura rodziny to specjalistyczna forma wsparcia skierowana do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Asystent rodziny współpracuje z rodziną w jej środowisku, pomagając w rozwiązywaniu codziennych problemów, motywując do podejmowania działań na rzecz poprawy sytuacji życiowej oraz wspierając w budowaniu umiejętności wychowawczych i społecznych. Zadaniem asystenta jest także koordynacja działań różnych instytucji i służb pracujących z rodziną, co pozwala na kompleksową pomoc dostosowaną do indywidualnych potrzeb.

Jest to bardzo ważne narzędzie pracy środowiskowej.

6.4. Główne problemy rodzin

1. konflikty rodzinne,
2. niewydolność wychowawcza,
3. brak umiejętności organizacji życia codziennego,
4. nadużywanie alkoholu,
5. zaniedbania rodzicielskie,
6. niska motywacja do zmiany.

Do najczęściej występujących trudności należy również nieumiejętność komunikacji między członkami rodziny, co często prowadzi do eskalacji konfliktów i poczucia osamotnienia. Warto podkreślić, że problemy te są ze sobą powiązane i mogą wzajemnie się potęgować, utrudniając skuteczne funkcjonowanie rodziny w codziennym życiu.

Te problemy zwiększają ryzyko konieczności umieszczania dzieci w pieczy zastępczej.

7. CELE I DZIAŁANIA PROGRAMU

7.1. Cel 1 Wzmocnienie funkcjonowania rodzin w zakresie opieki i wychowania

Działania:

1. praca socjalna z wykorzystaniem kontraktu,
2. warsztaty dla rodziców (żywienie, budżet domowy, organizacja dnia, emocje),
3. kierowanie rodzin na terapię rodzinną i indywidualną,
4. organizowanie grup wsparcia,

5. działania edukacyjne dla dzieci i rodziców.

7.2. Cel 2 Zapobieganie degradacji rodziny i marginalizacji

Działania:

1. konsultacje psychologiczne i pedagogiczne,
2. poradnictwo dla rodziców mających trudności wychowawcze,
3. aktywizacja społeczna i zawodowa,
4. współpraca z pracodawcami i PUP,
5. wsparcie w prowadzeniu domu i budżetu.

7.3. Cel 3 Współpraca interdyscyplinarna na rzecz rodziny

Działania:

1. praca Zespołu Interdyscyplinarnego,
2. działania pedagogów szkolnych i psychologów,
3. współpraca z kuratorami sądowymi,
4. wymiana informacji o sytuacji dziecka,
5. organizowanie wspólnych interwencji.

7.4. Cel 4 Podnoszenie kompetencji osób pracujących z rodzinami

Działania:

1. szkolenia specjalistyczne,
2. udział w projektach ministerialnych i unijnych,
3. superwizje pracy asystentów i pracowników socjalnych.

8. MONITORING I EWALUACJA

W ramach monitoringu i ewaluacji szczególny nacisk kładzie się na regularne spotkania zespołów interdyscyplinarnych, które służą wymianie doświadczeń oraz wspólnej analizie przypadków. Ponadto rekomenduje się wprowadzenie anonimowych ankiet wśród rodzin

korzystających ze wsparcia, co pozwoli na uzyskanie obiektywnych opinii na temat jakości oferowanej pomocy.

Monitoring obejmuje:

1. liczbę rodzin korzystających z pomocy,
2. analizę problemów w rodzinach,
3. skuteczność pracy asystenta,
4. liczbę interwencji,
5. współpracę instytucji,
6. wyniki działań profilaktycznych.

Ewaluacja prowadzona jest w oparciu o systematyczne zbieranie danych, analizę postępów oraz konsultacje z rodzinami objętymi wsparciem. Pozwala to na identyfikację mocnych stron programu oraz obszarów wymagających poprawy, co przekłada się na skuteczniejsze planowanie przyszłych działań.

Ewaluacja polega na ocenie stopnia realizacji celów oraz skuteczności podjętych działań.

9. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Wnioski płynące z procesu monitoringu i ewaluacji stanowią podstawę do wprowadzania zmian oraz udoskonaleń w realizacji programu. Regularna analiza pozwala na szybkie reagowanie na pojawiające się trudności oraz umożliwia elastyczne dostosowanie form wsparcia do aktualnych wyzwań stojących przed rodzinami.

Program obowiązuje w latach 2026–2028.

Realizacja następuje poprzez GOPS oraz instytucje współpracujące.

Środki pochodzą z budżetu gminy, dotacji oraz funduszy zewnętrznych.

Program podlega corocznemu przeglądowi, który umożliwia dostosowanie działań do zmieniających się potrzeb społeczności lokalnej. Wszelkie zmiany wprowadza się w drodze uchwały Rady Gminy, po analizie wyników monitoringu i ewaluacji.